СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LII. Ч. 64. НЮ ЙОРК І ДЖЕРЗІ СИТІ, вівторок, 4-го квітня 1944. No. 64. NEW YORK and JERSEY CITY, Tuesday, April 4, 1944. VOL. LII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237, 4-0807 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE

ЗАПОВІДАЮТЬ ПЯТУ ВОЄННУ ПОЗИЧКУ НА 16 БІЛІОНІВ ВІД 12. ЧЕРВНЯ ДО 8. ЛИПНЯ

ВАШИНҐТОН. — Секретар скарбу Генрі Морґентав проголосив, що з днем 12. червня 1944. р. пічнеться кампанія за Пяту Позичку. Вона має покінчитися вже 8 липня і має принести 16 біліонів долярів. З цього на поодинокі особи припадає 6 біліонів, а решту на корпорації. Попередна позичка мала принести 14 біліонів, а наділі принесла 2 біліони більше. Теперішня позичка вища, бо потреби зросли. Департамент скарбу твердить, що видатки на воєнні ціли наросли вже тепер на 23 біліони, отже висота нової позички зовсім оправдана.

ВОЛЕС ДОМАГАЄТЬСЯ МИРУ З АВТОРИТЕТОМ.

ВАШИНҐТОН. — Віцепрезидент Генрі Волес виголосив по радіо промову, в якій зясував загальне домагання миру в Зучених Державах, одначе цей мир мусить бути опертий на авторитеті. — „Наші вояки розуміють цей мир так" — згадував Волес — „щоб знищити системи й ідеї, які наставляють диктатуру". Він також спинився над теперішною світовою взаємно-залежністістю і пояснив її тим, що одна нація залежна тепер від другої майже в кожній ділянці, головно в ділянці продукції й праці. Саме тепер зїздяться на наради у Філядельфії делеґати з Міжнародної Орґанізації Праці при Лізі Націй, щоб забезпечити працю по цілому світі.

БИЗНЕСМЕНИ ВІДЧУВАЮТЬ НОВІ ПОДАТКИ.

НЮ ЙОРК. — Наслідком введення нових податків з днем 1. квітня слідне між бизнесменами й між публикою [illegible]. Головно податки від достатку та люксусу даються взнаки. У ресторанах, наприклад, коштує пиво по 11 центів замісць дотеперішних 10 центів, а це викликує невигоду рахування на центи і їх реєстрування, коли купецькі „реджістри" не мають значків на центи, лише на „никли". Таксамо додаток до театральних карт по 20 відсотків стримував публику в суботу та неділю, а деякі менші кабарети просто стримали свої представлення, коли треба було підвищити ціну за напитки на 30 відсотків, щоб оплатити вистави. — Яке значіння має нова підвишка може послужити такий приклад: На футро вартости $5,000 був досі податок у висоті $500, а від 1. квітня цей податок виносить $1,000.

ЗАКОН ПРО ГОЛОСУВАННЯ ВОЯКІВ ВВІЙДЕ В ЖИТТЯ.

ВАШИНҐТОН. — Принятий обома палатами конґресу так званий „стейтовий" спосіб голосування для вояків, що відбувають воєнну повинність, став обовязуючим без підпису президента. Дехто сподівався, що президент заложить своє вето проти нового закону, бо він був йому противний, як його ухвалював конґрес. Та хоч президент не заветував законопроекту, то всетаки звернув увагу на його недостачі і вже появився рух за внеском поправок до цього закону.

ІНСТРУКЦІЇ ДЛЯ ПОБОРУ ФАРМЕРСЬКИХ РОБІТНИКІВ.

ВАШИНҐТОН. — З огляду на нові вимоги при покликуванню нових рекрутів до військової служби, виринуло питання, що буде з побором фармерських робітників. Директор Поборової Служби ґенерал Луїс Герші вияснив цю справу в окремій телеґрамі до стейтових Поборових Бюр. Він каже, що при покликуванню фармерів та фармерських робітників до служби важна є дотеперішня засада, управильнена додатком Тайдинґа до поборового закону. Ця засада є дальше всилі і вона дає місцевих поборовим радам право вирішувати, котрий фармерський робітник конечно потрібний до хліборобської продукції, а котрий ні.

НЕ ЛЕҐКО ЗРЕФОРМУВАТИ АЛЬКОГОЛІКІВ.

НЮ ГЕЙВЕН (Конетикат). — Альконолками вважається таких, що в своїх трицяти літах життя ризикують своєю будучністю і запиваються до нестями. Для прослідження умовового стану таких людей функціонує при університеті Єйл окрема кліника під управою д-ра Е. М. Джелинка. Він оголошує свої помічення над налоговими алькоголіками, що ходять до воєнної праці і пересічно тратять два-три дні праці через пиятику. За поясненням д-ра Джелинка, вони зовсім не відчувають цього, що вони мають якісь обовязки. З цього виходить легкодушне запивання. В такій стадії алькоголіка ще можна зберегти від безвихідного стану, який розвивається в нього. Але така людина потребує постійного догляду якогось розумного приятеля, щоб хотів налоговця врятувати від нещастя. По 40. та 50 році життя вже буває запізно.

Підвишка Ленд-Лізу для Советів у цьому році

ВАШИНҐТОН. — Американська роля в теперішній советській офензиві проти німців не є така незначна, як дехто міг би допускати. Це показується із звіту Адміністратора Чужинної Економії Лія Т. Кравлія. Він стверджує, що Злучені Держави вислали до Росії в місяцях січню та лютім біжучого року воєнного виряду 1,000 тон містоти, отже без порівнання більше, ніж в тих самих місяцях в роках 1943. та 1942. Таксамо Росія дістає без порівнання більше харчів з Америки вчасі теперішньої офензиви, ніж діставала попередними роками. До цього треба додати 13,000 тон насіння, яке помагає Советам засівати свої простори і безпосередно продукувати харчі в себе. Впарі з насінням вивозять в Росію і рільничі машини, що помагають змісця обробляти землю і тим ратують населення Советів від загибелі.

АМЕРИКАНСЬКА БЛЬОКАДА ЗАГРОЖУЄ СМЕРТЮ 100,000 ЯПОНСЬКИХ ВОЯКІВ

ВАШИНҐТОН. — Така доцільна є бльокада японських островів на Пацифіку американськими кораблями, що внаслідок неї 100,000 японського війська є засуджених на смерть, як це проголошує департамент війни. Обговорюючи американську стратеґію на островах Тихого океану, комунікат нашого департаменту війни обговорює подрібно значіння безупинних рейдів з повітря, дальше використування піхоти в джунґлях у боях проти японців і приходить до висновку, що вищість японського вояка над американським належить до фантастичних видумок. Звіт признає, що японці вміють знаменито ошукувати американського вояка, одначе, коли прийде до самого бою, вони є слабі.

ПОРТЕР ВИРАТУВАВ 9 ЛЮДЕЙ ВІД ЗАЧАДЖЕННЯ

ВАШИНҐТОН. — Пернет Морґан, портер на залізничому поїзді, що виїздив з Юніон Стейшен у Вашинґтоні до Пайнгорст в Норт Каролайні, завважав, як почав витікати ґаз з охолоджуючої системи в однім спальнім возі і зачадив уже 9 людей. Морґан, хоч має вже 39 літ життя і самий уже був зачаджений поповз аж на задну часть возу і там потягнув за линву та застановив потяг ще в час, щоб вирятувати подорожних. Їх забрали до шпиталів. Усі вони походили з Ню Йорку.

Фінці добилися облекшення мирових умовин

СТОКГОЛЬМ. — По двох днях переговорів фінських повновласників у Москві, фінці добилися від советського уряду злагодження мирових умовин. Ці злагоджені умовини вже предложено фінському парляментови. Д-р Пасівіківі, начальник фінської мирової делеґації, відмовляється подати ближчі подробиці про ці нові умовини.

ЗВАЗУЄ ДОПОМОГУ РОСІЇ З ПАЦИФІКОМ

ЛОНДОН. — Часопис „Обзервер" каже, що при нагоді відновлення угоди про „ленд-ліз" Америка домагається від Росії, аби вона коперувала зо західними державами проти Японії. Росія в цій справі досі не хотіла дати ніякого зобовязання.

ГРЕКИ ПІДГОТОВЛЯЮТЬ УЖЕ НОВУ КОНСТИТУЦІЮ

Грецький міністер інформації заявив у своїй радіовій промові, що грецькі підземні орґанізації виготовили вже начерк нової грецької конституції. Мовляв, за цею конституцією парлямент буде мати більшу силу.

ЗАКИДАЮТЬ СТРАЙКАРЯМ САБОТАЖ

ЛОНДОН. — Зогляду на те, що страйки британських робітників відбиваються болюче на потребу вугля й ґазу, британський уряд почав розсліди над питанням, чи не має в цих страйках ворожої саботажної руки.

КОМУНІСТИ ПЕРЕВОДЯТЬ РЕВІЗІЇ СВОЇХ ДОГМ

Советський економічний журнал „Под знаменем Марксизма" (Під прапором Марксизму) подав оноді гостру критику головних доктрин марксизму, котрі досі вважалися в советському союзі непорушними догмами.

ПОЛЬСЬКІ ЕПИСКОПИ НЕ ДАЮТЬСЯ НА ПРОТИБОЛЬШЕВИЦЬКУ ВУДКУ

Польська Телеграфічна Агенція подає, що від довшого вже часу німецька окупаційна влада в Польщі пробує приєднати польські визначні круги для виступу проти большевизму. Коли це їм не вдалося переконуванням про небезпеку большевизму, німці стали робити натиск, арештувати людей, наліплювати протибольшевицькі вивіски, видані нібито польськими підземними організаціями, тощо. Три польські епископи, одначе, не дивлячися на ті натиски, рішилися не приступати до німецької акції проти большевиків. Зробили так епископи з Кельців, Честохови й Сандомира. З пімсти за те німці арештують польських священиків.

ПРИЙШЛА З ТОКИО, І МОЖЕ ПОЇДЕ ДО ТОКИО.—На Маджурі, в Маршальських островах, американці захопили між іншим отсю японську льокомотиву, що їде силою ґазоліни. Її видно зроблено в фабриках Форда в Токио. Її вживали японці для тягання літаків з побережжя до ганґарів. Два американські вояки оглядають льокомотиву та пробують пустити її в рух, аби заставити її служити американським військам.

ЧЕРВОНА АРМІЯ В РУМУНІЇ

ЛОНДОН. — Червона армія вже перейшла в кількох пунктах ріку Прут та відступила на властиву румунську територію. Сповіщаючи про це, советський уряд заявив, що він не думає ні забирати румунської території ні зміняти існуючої суспільної структури Румунії..

На схід від того сектора червона армія розвиває від Миколаєва офензиву на Одесу, до котрої до суботи дійшла на віддаль 24 миль. В цьому наступі вона заняла міста Євгенівку, Чокольтени й Шираєво.

Відділи червоної армії, що оперують у Карпатах, заняли міста Косів і Кути, що лежать на старій румунсько-польській границі, трицять-кілька миль від від Черновець. Коло Делятина червона армія захопила цілу 18. мадярську дивізію легкої піхоти з командантом й штабом.

У суботу російський комунікат говорив, що відділи червоної армії спід Камянця Подільського заняли місцевости: Смотричівку, Зеленці, Чанків, Залізці, Панасівку, Воробіївку, Іванківці, Дзержанівку, Яцьковецьку Гуту, Ксаверівку, Княжпіль, Вихватнівці, Студеницю, Демишин, Фурманівку й Врублівці. На полудне від Камянця червона армія заняла: Дарабани, Каплівку, Данківці, Білявці, Мамалиґу й Криву.

У неділю головна кватира червоної армії говорила про заняття: Підгайців, Завалова, Олешева, Товстобаб, Кончаків, Кримидова, Тумижа й Межиріча.

ПАРТИЗАНИ ПОМАҐАЮТЬ ЧЕРВОНІЙ АРМІЇ.

Недільний комунікат говорив про діяльність кількох партизанських відділів у Львівщині, котрі, мовляв, за час від 18. до 21. березня доконали кількох удачних операцій. На однім секторі залізниці партизани підпалили німецький військовий поїзд та збили його з рейків своїм артилерійним і протиповзовим огнем. Партизани теж здержали поїзд, котрим німці вивозили советських громадян на примусові роботи до Німеччини. Партизани перебили німецьких сторожів на поїзді та визволили 1,200 советських громадян.

Попередній комунікат говорив про діяння партизанів в околиці Берестя Литовського, себто на Волині. Вони перехопили німецький відділ, що гнав худобу й коней, загарбаних німцями від населення перед своїм відступом. Партизани з укриття вбили всіх німецьких сторожів, а коней і худобу звернули селянам.

НОВА АЛІЯНТСЬКА ОФЕНЗИВА КОЛО КАСІНА.

НЕАПОЛЬ. — Аліянтські війська під Касіном проявили нову діяльність на гористому секторі на північ від Касіна та заняли гору Мароне, котру вони вже раз мали в своїх руках, але втратили.

На відтінку під Римом аліянтські війська мусіли відступати перед ворогом на півтора милі.

АЛІЯНТСЬКІ ЛЕТУНИ БОМБАРДУЮТЬ ЧЕРЕЗ ПОМИЛКУ ШВАЙЦАРСЬКЕ МІСТО.

БЕРН. — 35 осіб згинуло в швайцарському місті Шафгавзені, коли 30 американських бомбовиків скинуло з висоти 15,000 стіп у суботу рано свої бомби, взявши його правдоподібно за німецьке місто Сінґен, що лежить 11 миль від Шафгавзена.

На другий день американський посол до Швайцарії висловив свій найглибший жаль спроводу події та обіцяв дати пошкодованим повну відплату.

ВОСЬМИЙ НАЛЕТ НА ТРУК.

ПЕРЛ ГАРБОР.—Сема повітряна сила „либерейторів" била в пятницю по Дублоні, центральнім острові в атоли Труку, на котрім є найбільша японська база в центральнім архипеляґу Королайнах.

НІМЦІ ХВАЛЯТЬСЯ ЗАТОПЛЕННЯМ 24 ТОРГОВЕЛЬНИХ КОРАБЛІВ.

ЛОНДОН. — Німецька головна команда заявила в своїм комунікаті, що німецькі морські сили затопили в березні 22 аліянтські нищителі та 29 торговельних кораблів.

НОВИЙ АЛІЯНТСЬКИЙ РЕЙД НА АДРІЙСЬКІМ МОРЮ.

ЛОНДОН. — За донесенням до Алжіру, аліянтські командоси доконали нового рейду на остров Солту, що лежить на Адрійськім морю коло побережжя Дальматії. Вони знищили інсталяції та взяли в неволю 111 німців.

Маршал Тіто доносив був свого часу, що дня 23. березня його партизани дісталися на остров Солту та перебили цілий німецький ґарнізон.

На юґославських островах коло Дальмації видно від якогось часу живу акцію юґославських партизанів і аліянтських командосів, яка видно сильно денервує німців як підготовка до інвазії Балкану на більшу скалю. Острови часто переходять з рук німецьких у аліянтські й навідворот.

Маршал Тіто в своїм комунікаті закидає німцям жорстокости супроти мешканців тих островів.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
на пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
Число в суботи (з англійською частиною)		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

МАЛІ Й ВЕЛИКІ АЛІЯНТИ

Советський уряд нарешті подав свою верзію про те, чому він визнав уряд маршала-премієра Бадолія. Вживаючи до цього передовиці в „Ізвестіях", офіціяльному органі советів, советський уряд подав за головну причину бажання удержання єдности між Аліянтами. Мовляв, советський уряд розглядає ситуацію передусім зо становища війни проти Німеччини, і того погляду конечно потрібна єдність між Аліянтами. В тій цілі советський уряд і дав урядови Бадолія фактичне визнання, щоби мати з ним такі самі звязки, які мають уряди Злучених Держав і Великої Британії.

Завдяки цій заяві поступок советського уряду, який досі виглядав на обяв розєднання між головними аліянтськими державами, ще може вийти на користь для цеї єдности. Ця заява наближає ще більшн уряди Росії, Америки й Британії. Щодо Росії й Америки, то про це наближення виразно доносять з Вашингтону.

Рівночасно зо затісненням цього наближення між трьома найбільшими аліянтськими державами йде інший процес, щодо котрого певні заповіди ми мали вже давніше. Найдавнішою з цих справ це справа Польщі, зглядно її східні границі. Вона видно ще далі псує кров між Аліянтами. Польський уряд у Лондоні не послухав рад британського уряду й не поступив ні один цаль зо свого первісного становища. Хоча він вже згодився на співпрацю підземних організацій у Польщі з наступаючою червоною армією, він далі не хоче признати лінії Курзона за основу переговорів з Москвою ні не хоче міняти свого складу по лінії московських бажань.

Не подається теж югославський уряд на вигнанню, котрий, як звісно, має з Британією й Америкою непорозуміння за маршала Тіта й генерала Міхайловіча. Британія дала виразно королеви Петрови до зрозуміння, щоб він поєднався з Тітом, а закинув Міхайловіча. Через якийсь час виглядало, що Петро подасться під натиском Чорчила; добачувано заповідь того в тому, що пропагандивне бюро короля Петра почало згадувати не тільки Міхайловіча, але й Тіта. Тепер показується, що ті надії були передвчасні: Петро не думає покидати Міхайловіча й звязуватися з Тітом.

По тій самій лінії йде акція литовської тайної організації в Кавнасі, про котру приходять вісти зо Стокгольму. Хоча Литва не рівня Польщі ні Югославії, всеж таки її акція йде по лінії спротиву великим державам меншими, при чому спротив спирається якраз на документ Атлянтійського Чартеру, котрий властиво склали великі держави. Як довго одна держава або дві виступає з протестом проти політики великих держав, ці останні не потребують з того собі багато робити. Коли одначе негодовання підноситься з кількох боків, то й великі держави мусять цьому прислухуватися, бо таке може вже псувати воєнне зусилля.

Де й в чому добачувати фашизм?

Наближається звільна, але певно той час, коли буде можна зліквідувати в Німеччині та Італії те лихо, що звязане з словом „фашизм", а яке найбільше причинилось до вибуху цеї війни. Та не забуваймо, що лихо, звязане з тим словом, треба добачувати в меншій чи більшій мірі не тільки в Німеччині чи Італії, як і не тільки в назвах „фашизм" чи „націзм". Ось тому таке важне для справи замирення світа і кращого порядку в повоєнному світі, щоб по цій війні не залишалися нігде, в ніякій державі, останки цього лиха.

Ось цей зненавиджений „фашизм" не повинен ніяк мати змогу знов десь проявлятись. Щоб так було, треба тепер не тільки повторювати це слово „фашизм" на означення великого нещастя, яке треба усунути, але теж треба добре дбати і про те, щоб точно означати простою мовою, що треба під тими нещастями розуміти. Бо тільки тоді матиме змогу і найзвичайнісенька людина розуміти, про що іде. Тому саме треба просто й ясно говорити і писати, які ти лиха підтягаємо під це зненавиджене слово „фашизм". Як і треба просто й ясно казати, чи ці нещастя мають бути всюди зліквідовані, чи може мають бути певні застереження для певних держав чи режімів, що малиб мати „привилей" ще й по цій крівавій війні вживати фашистівських метод, і то теж тоді, колиб ті методи не були ними так називані й мали інший кольор від тих кольорів, що їх вживали різної барви фашисти.

Недавно тому ми згадували про одно вияснення фашистівського лиха, а тепер наведемо друге. Таке, що походить з соціял - демократичних джерел. Ось воно:

Фашизм є там, де глядять з ненавистю і погордою на політичну і соціяльну демократію. Фашизм там, де для власного спасення фанатично величається грубу силу. Фашизм там, де люди виставляють теорію, що повинна бути тільки одна партія і силою змагають до того, щоб так сталось. Фашизм є там, де така одна партія є „з одного каменя", себто складається тільки з однодумців. Фашизм там, де систематично нищиться робітничі юнії й змагання до кращої заробітної платні й нижчих годин праці. Фашизм там, де не визнають цілковито основних горожанських прав свободи слова, публичних зборів, свободи добровільного організування, свободи преси, свободи бути поставленим перед суд і т. п. Фашизм є там, де люди держаться при владі при помочі мордів у справжнім того слова значінню, а то тайних мордів; мордів доконуваних поодинокими особами або товпою; чи масового мордування безборонних людей. Фашизм є там, де є концентраційні табори. Фашизм там, де вживають фізичних тортур, збільшуваних особливо придуманими моральними тортурами. Фашизм є там, де є масові виселення з політичних причин. Фашизм є і там, де шукають за жертвами політичної пімсти навіть тоді, коли ті жертви втікли до чужих країв, звідки їх визнавці фашистівських метод поривають, чи таки там вбивають.

Ось це є головні характеристичні прикмети режімів, що їх називаємо „фашистськими". А вони є ними теж і тоді, хочби вони самі не вживали тої назви, а навіть проти неї протестували, чи твердили, що вони з фашизмом у боротьбі чи війні.

„Фашистами" чи їх симпатиками можна вважати і тих, що дають згоду на те все лихо, що звязане з фашизмом, себто, що не протестують проти нього, коли можуть протестувати, що не борються з тим нещастям, коли можуть з ним боротись.

Та головне, що фашизм не є звязаний тільки з Італією, Німеччиною, чи Еспанією. Фашистівські злочинні методи легко добачити і деінде. Тому, коли думається про справжню демократію в світі, не можна справжнім демократам і лібералам в одному краю фашизм добивати, а в іншому толерувати. Під якою барвою фашизм не скривавсяб, його обяви треба всюди нищити з одинаковим завзяттям.

Проф. Микола Чубатий.

СХІДНА ГАЛИЧИНА, ЧИ ГАЛИЧИНА?

Звідки взялися границі нинішної Галичини?

Цю частину Західної України, з якої більшість нас походить, привикли ми постійно називати Східною Галичиною, хоч назва Східна Галичина для цеї частини української землі властиво безпідставна. Назва Галичини уживалася від давних часів, а ще частіше ніж Галичина Галицька Земля, від головного столичного міста цеї землі, Галича. Ця назва, Галицька Земля, а також Галицька волость, повторюється на кількох місцях основного джерела до старої історії Галичини, у Галицько-Волинській Літописи з 13-го століття. Галицька Земля або Галицька Волость протиставиться там часто другій частині Галицько-Волинської Держави, Волинській Землі або Волинській Волости. Звідси й назва Галицька Земля або Галичина стара, бо з часів старої західно-української або Галицько-Волинської держави, отже з 13-го століття.

Якіж українські простори входили у цю Галичину? В Галичину або в Галицьку Землю входив цілий простір на північ від Карпат, ограничений зі сходу рікою Черемошем, а дальше Дністром і долішною Стрипою, звідси на північний схід до середущого Серету, а потім на північ від Тернополя попри Броди до Сокаля, а звідси на полудневий захід попри Сеняву до Ярослава над Сяном. Тим способом до давної старої Української Галичини не належав закуток нинішних Заліщик та Борщева, бо ті дві округи в давнині належали до Подільської Землі, отже до забручанського Поділля. До Галицької Землі не належав також північний скравок Галичини, Збаражчина та округ Олеська, які належали знов до Волині. Рівнож до старої Галичини не належав округ Белза, який у давнину творив окреме белзьке князівство, а потім був злучений з Холмщиною.

Найкраще це видно на церковнім поділі. Перед приходом Австрії, по першім розборі Польщі, Заліщики та Борщів належали до Камянець-Подільської епархії, Збараж та Олесько до волинської луцької епархії, а Белзчина до холмської епархії.

Окреме питання: західна межа Галичини; вона перебігала далеко на захід поза Сяном. Галицька Земля сягала аж по ріку Вислоку та по міста Ришів, Переворськ та Коросно. Це все нині вже спольщені околиці повітів Жешув, Пшеворськ та Кросно. Західна межа Галичини менше більше на лінії Ришова, Переворська та Коросна була рівночасно границею межи старою українською державою ще з часів Володимира В. та Польщею. Вичислені міста були в 13-тім столітті пограничними кріпостями по українськім боці, а на захід від них поміж Україною і Польщею простягався пояс непроходимого тоді ліса. Замітне, що старі українські назви міст, Коросно, Переворськ та Ришів, відомі вже в 13-тім століттю у старій українській літописи. Оостаннє місто носить назву Ришів, а не Ряшів, як часто вживають в українській письменній мові. Замітне, що це місто Решевом, а не Ряшевом називає ще нині українська людність Засяння. Тільки східна частина Лемківщини належала до старої української держави, західна належала до Польщі.

Звідки взялася назва Східна Галичина?

Нинішна Галичина з границею річки Збруча на сході та з дочіпками Волині на півночі повстала доперва 1772 року по першім розборі Польщі. Таку країну викроїла собі Австрія з давних українських земель Польщі, Галичини, Поділля, Волині і прилучила до корони Габсбургів під назвою Галичини та Володимирії. Володимирією назвали полудневі скравки Волині, про які була мова, від міста Володимира Волинського, яке в 13-тім столітті вважалося столицею Волині.

Австрія опирала свої завойовання в першім розборі Польщі на своїх мнимих правах до тих земель, яко королів Угорщини. На короткий час ще в 13-тім столітті в часі малолітности короля Данила Угорщина захопила була прикарпатську частину Галицько-Волинської Держави, коронувала на короля тої землі молодого королевича Кольомана та й в латинських документах цей край назвали Королівством Галичини й Володимирії (Регнум Галіціе ет Льодомеріє). Правда по чотирьох роках українці прогнали угорських наїздників, одначе титул „короля Галичини і Володимирії" остав постійно в титулі угорських королів аж до упадку Польщі. Тепер до Австрії разом зі завойованими від Польщі краями повернула й стара назва „Галичина та Володимирія".

Одначе в першім розборі Польщі Австрія прилучила до своєї монархії крім чисто українських земель історичного „Королівства Галичини та Володимирії" також чисто польські землі — велике князівство краківське та два дрібні шлезько - польські князівства — освенцімське та заторське. Всі ті різношерстні области — на заході заселені поляками на сході українцями — получила Австрія в одну провінцію, а її столицею зробила Львів.

Ця нова австрійська провінція мала дуже довгу назву, а саме: Королівство Галичини і Володимирії, з великим князівством краківським, освенцімським та заторським. Таку довгу назву тої нової австрійської провінції подавали на всіх урядових документах аж до самого упадку Австрії, одначе практично, в щоденному життю, називали цю австрійську провінцію скорочено Галичина. Така скорочена назва була невластивою, бо західна частина провінції, територія польського князівства краківського наділі нічого не мала спільного зі старою українською землею Галичиною, але така практична назва Галичини для цілої цеї австрійської провінції утерлася та була загально вживана.

Хотів хто говорити про східну частину тої провінції, про властиву історичну Галицьку Область або Галичину, так став додавати додаток Східна Галичина, натомісць західну частину тої провінції, наділі князівство краківське, стали називати західною Галичиною, хоч без ніякого узасаднення. Велике краківське князівство ніколи в історії не було частиною Галичини та з історичною Галичиною нічого спільного не мало. Звідси назва Східна Галичина на означення наділі цілої Галичини була неповна, натомісць назва західна Галичина на означення краківського князівства була зовсім нельогічна та неузасаднена.

Чи нині розумно уживати назву Східна Галичина?

Як за часів Австрії назви східна та західна Галичина мали хотяй практичне значіння, бо це були назви на означення схдної та західної частини одної провінції, скорочено називаної Галичиною, то по упадку Австрії уживати назву Східна Галичина було зовсім недоцільним. На означення тої української области, що становила давне австрійське королівство Галичини і Володимирії правильною назвою є слово Галичина без ніякого додатку. Натомісць для західної частини тої давної австрійської провінції зовсім слушною назвою є Краківська Земля, чи краківське воєвідство, чи краківське князівство. Тепер, зокрема в часах історичних перемін та зміни кордонів, час пригадати ці історичні факти, бо ще нині надто часто і в пресі і приватно появляється назва Східна Галичина. Країна, ~~яку~~ маємо на думці виповідаючи назву Східна Галичина, як найкраще нині віддана старою історичною назвою Галичини без ніяких додатків. Льогічно беручи хто виповідає назву Східна Галичина, той властиво означує тільки частину української Галичини, а саме її східну частину — ось десь так простір від Збруча по Рогатин та Бережани, а решта української Галичини з містами Львовом, Перемишлем, Самбором можнаб означати назвою західна Галичина. Цілий цей український край це Галичина без додатків. Галичина це вуще поняття як Західна Україна, бо Галичина є тільки частиною Західної України, а саме полудневою, підкарпатською частиною Західної України, північну частину Західної України творять землі Волині, Полісся, гощо.

Річ природна, що нині частину Польщі, краківську землю, називати західною Галичиною є зовсім без якогонебудь історичного узасаднення. Якесь узасаднення булоб хиба прикладати цю назву до спольщеного пояса межи Сяном та Вислокою. Це дійсно колись була західна Галичина, частина Галицької Области, але нині краще такої назви не вживати і до того граничного пояса, бо мусимо рахуватись з тим фактом, що ці землі увійшли вже в істотну частину польської землі через це, що з бігом віків стали частиною польської етноґрафічної території та нині мають з невеличкими вимками, як гірська Лемківщина, подавляючу більшість польського населення.

Не говоримо про це, що поляками вживана назва „Малопольска Всходня" на означення української Галичини це назва несеріозна та без якоїнебудь історичної підстави, практично для українців провокаційна. Цю назву видумали шовіністичні польські журналісти у Львові по 1919 році для підбадьорування польської меншини в Галичині та для провокування українців. Цю назву навіть багато „поляків вважали невмістною, тому видумали нову: „Гроди Червенске".

ОЛ. ЛУГОВИЙ

Права автора застережені

ЧОРНІ ХМАРИ ІЗЗА ПРИПЯТИ

Історична повість з часів Хмельниччини.

51)

Козацький табор посувався занадто поволи. Попереду йшло пару сот піших козаків, за ними по шляху посувалося до тридцять возів, тягнених перемученими кіньми. Гарматки везено посеред обозу також на возах. Прикривало табор з запілля з сотка піших без мушкетів, з косами замісць шабель. З обох боків шляху посипалися на обоз мушкетні кулі, зпереду чвалом зближувалася литовська кіннота. Першими стрілами перебито коней і табор мусів стати без всякого укриття. Огонь ворожої піхоти загнав козаків між вози. Зрідка відстрілувались, загреміли навіть козацькі гарматки, озвалися раз, другий, а далі нічим було стріляти. Тоді влучним огнем засипали литовські гармати. Уцілівші коні від жаху погнали на осліп у ріжні сторони, волочучи і перекидаючи вози. Табор розірвався, а в прориви вгналися райтари Тизенгавзена. Козаки кинулися врозтіч. За кільканадцять хвиль погинули всі до одного.

Грабувати обоз надбігла челядь та грабувати властиво не було що. Крім устарілих мушкетів побитих литвинами захопили в обозі трохи живности. Жадних інших запасів, крім двох бочівок пороху й куль табор не мав. Челядь шакалями розсипалася по шляху добиваючи поранених оборонців, здираючи з мертвих все, що мало хоч будь яку вартість.

Ніхто не бачив, як заносилося було хуртовиною на литвинів. З засік вискочили на гук бою кінні козацькі сотні на чолі з наказним гетьманом. Сотні доскочили до німецької засідки, розпорошили її. Вискочивши на шлях, побачили, що в таборі господарюють вже райтари і челядь. Швидко повернули назад у засіки. Знов все стихло. І лише зойки й стогони недобитих здіймалися вгору до палючого липневого сонця, та скрізь над побоєвищем носилося з переразливим кряканням гайвороння, вибираючи жертви на поживу. Стаями осідало на побитих, видовбувало очи, що годину щойно тому дивилися на світ Божий.

XIX

Крівавий день 31. липня розвязки українсько-литовському питанню не приніс. Зажерті бої не дали литовцям сподіваної перемоги над „хамством". Обі ворожі сторони залишилися на своїх вихідних становищах. Армія українська понесла страшні втрати, але закріпившись у лісі і не думала своїх останніх позицій опускати. За Дніпром по давному стояв Чернигівський полк, — хоча й на половину змалівший, — у своїх укріпленнях. А перед ними, готова до бою на два фронти стояла литовська армія, надто також змаліла, втративши 35—40 людей на кожну сотню свого складу, втративши четвертину старшин. Плян Радзивила не вдався: він не зміг без порівнання слабшого ворога не то знищити, але не зміг навіть відкинути зо свого шляху. Ворог той, як заглибився на цілу сотню кільометрів на територію великого князівства литовського, так на своїх місцях і зістався. Сталося так, як передбачував наказний гетьман. Козацтво „погралося" з литвинами, погралося так, що литовську армію обезкровило.

В козацьких засіках йшла безнастанна праця, а литовське військо вишикувавшись у бойове поготівля — мовчки тій праці приглядалося. Ліве литовське крило творили польсько-мадярські баталіони, німецькі піші полки й вся артилерія — центр, на правому крилі спішена кіннота Донавая. Частину піхоти й кінноти залишено за Лоївкою боронити табор, а частину вислано над самий Дніпро, на випадок нових несподіванок з боку полковника Подобайла. Минали години, день хилився до вечора, але ні одна сторона не виявила будь якої бойової акції.

Над вечір зачіпну акцію розпочали козаки. Вискочили з засік козацькі сотні, швидко вставились у бойовий лад для атаки, та зустрінули такий же лад вишикованої півколом, в обхват козацьких позицій, армії Радзивила. Литовський стан заворушився. Почалася мушкетна перестрілка, кіннота всіла на коні. Козацтво знало, що шаблями панцирному війську нічого не вдіє й вернуло у засіки. І вже в четверте того дня все затихло. І колиб не тисячі перемішаних людських і кінських трупів на полях — ніщо й не нагадувалоб про кріваву боротьбу.

Не. вияснене положення воюючих сторін князя-гетьмана у найвищій мірі дратувало. Надходила ніч. Під прикриттям темряви завзятий ворог міг піднести литовській армії багато карколомних несподіванок. І Радзивил рішив до того недопустити, — ще перед настанням ночи атакувати козацтво всіми своїми силами. Литовські полки і вся артилерія вирушили проти козацьких засік на останній бій. Тільки дві хоругви залишено стежити за задніпрянськими позиціями полковника Подобайла, а пятьом гарматам наказано острілювати безперестанно козацькі вали. Перед заходом сонця почався останній бій. Хмара литовських полків рушила на засіки. Звідти знов привитали їх влучним мушкетним огнем. І цей останній бій тягнувся не довго. Литовські полки понесли страшні втрати, та не вдалося їм до засік доступити. Радзивил кидав у бій все нові полки, на зміну розгромлених, нові лави піхоти і кінноти переступали завалену литовськими трупами полонину, пятьдесять пять гармат громило козацькі засіки даремно. У бою погинули найкращі Радзивилові офіцири — командант гусарів Криштоф Котовский, полковник Райнгольд Тизенгавзен, Ропп, Віхман, Пшипковский, Болт, Юшкевич і всі молодші старшини з полків Донавая. Піхота вистріляла всі набої, на всю артилерію зісталося всього дві бочки пороху. Все це зсумувавши — Радзивил наказав штурм припинити. Сила литовської армії в нівець була вичерпана. Наказано їй відійти в табор, під прикриття Лоївки й возів. Радзивил не наважився залишити за Лоївкою навіть чат. Непевний, наказав запалити поблизькі стоги сіна, дооколичні хутори. До Річиці вислав сильний розїзд з наказом всім литовським частинам, залишивши у замкови тільки дві хоругви, форсовним маршом вирушити під Лоїв на сполуку з литовською армією. Всю ніч у литовському таборі йшли наради, щож далі діяти?

(Дальше буде).

УКРАЇНСЬКИЙ КОНҐРЕСОВИЙ КОМІТЕТ В СПРАВІ ПРАЦІ ТА ОРҐАНІЗАЦІЇ НА МІСЦЯХ

Американські Українці!

Від Другого Конгресу Американських Українців минуло два місяці і ми, ваші представники, вибрані вашою волею надавати напрям українсько-американській громадській праці, почуваємося до обовязку повідомити вас, що досі зроблено, а що є в підготовці та які пляни і які потреби для нашої праці на майбутнє.

Ми перевели вже дві кампанії на поміч нашій американській батьківщині: кампанію за закупном пять міліонів долярів военних бондів та в користь Американського Червоного Хреста. Обі кампанії на покінченні та по нинішним обрахункам будуть вповні удатні.

Тепер йде жива праця біля наладнання другої справи, а саме інформативної служби та наших видавництв. В скорому часі появиться друге число Бюлетину Конгресового Комітету Американських Українців. Іде теж підготовча праця коло найтяжчої справи, бо видвання постійного журналу в англійській мові про українські справи. Ця остання справа вимагає двох річей. Перша — це згуртування відповідно кваліфікованих співробітників українців та американців, бо Конгресовий Комтіет бажає задуманий журнал поставити на високому і фаховому рівні. Друга справа — це мобілізація гроша на таке коштовне видавництво. Обидві справи в стані приготування.

Плянується випустити перше число журналу в дні 1. липня 1944. Кошти видавання такого журналу по поверховним обчисленням малиб виносити біля сім тисячів долярів річно, якщо журнал мав би появлятися квартально, а біля десять тисячів долярів річно, якщо мав би появлятися що два місяці, знов біля 16 тисячів річно, якщо мав би бути місячником. Годі покрити такі видатки з дотеперішних жертв на Конгресовий Комітет; тимбільше, що дотеперішні жертви потрібні на видатки біжучих кампаній. Тому саме Конгресовий Комітет постановив зробити справу видавання цього журналу в першу чергу предметом амбіції наших заможніших бизнесменів та професіоналістів.

Колиб на терені Америки найшлося сто американських українців, що далиб одноразово по найменше сто долярів та давалиб по десять долярів місячно, то справа матеріяльна того, так дуже потрібного, видавництва булаб забезпечена.

На терені нюйорської метрополітальної округи така ґрупа американських українців культурників вже повстала; черга на інші осереди, де живуть американські українці, та на поодиноких добродіїв. Журнал мав би повнити інформативну роботу серед поважних американських кол.

Ухвалою Другого Конґресу Американських Українців постановлено, що Центральні Комітети Обєднаних Українсько-Американських Орґанізацій, там де вони вже істнують, вважаються частиною Конґресу Американських Українців, а їх предсідники автоматично стають членами Конґресового Комітету. Для переведення в життя цеї ухвали взивається істнуючі Центральні Комітети скликати в найближчому часі сходини та перевести ухвалу приступлення до Конґресу Американських Українців і подати до відома Президії Конґресового Комітету, хто буде представником місцевого комітету в Конґресовім Комітеті. Такі ухвали слід перевести як найскорше; в другій половині квітня плянується скликати засідання повного Конгресового Комітету, а тому є бажаним, щоби в цім засіданню взяли також участь представники місцевих комітетів.

На місцях, де немає центральних комітетів, там такі центральні комітети повинні повстати, або принайменше поодинокі українсько-американські установи, що стоять на ідеольоґічній плятформі резолюцій Другого Конгресу Американських Українців, повинні негайно, або найдалі до кінця квітня 1944, зголосити офіційно приступлення до Конґресу Американських Українців на руки Президії Конґресового Комітету та подати імя особи та адресу, з якою Конгресовий Комітет буде зноситися у дальшій праці. Права на представника в Конґресовім Комітеті поодинокі орґанізації не мають.

Праця Конґресового Комітету буде постійно спинювана, якщо не буде матеріяльних середників, потрібних на цю роботу. Тому взиваємо українсько-американські установи та поодиноких громадян спішити з видатною матеріяльною піддержкою Конґресовому Комітетови. Нехай зближаючіся свята Воскресення Господнього будуть днями збірок на потреби Конґресового Комітету всюди, де живуть американські українці. Нам треба отрястися з дотеперішного сну, безнадійної апатії та викресати громадське завзяття, гідне американців і українців.

Американці Українського Роду!

Ви тужили за власним громадським проводом і домагалися вказівок як вести працю. Ваші домагання по нашим можливостям сповнені. Тому в імя добра американської батьківщини, в імя любови до рідної поневоленої землі наших батьків, дідів, та прадідів в Европі, кличемо Вас до співпраці, а зокрема до карности та солідарности у ці великі часи.

ЗА ПРЕЗИДІЮ КОНҐРЕСОВОГО КОМІТЕТУ:

Степан Шумейко, предсідник **Степан Курляк,** секретар

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

В СПРАВІ ОРҐАНІЗАЦІЇ АМЕРИКАНСЬКИХ ВЕТЕРАНІВ УКРАЇНСЬКОГО ПОХОДЖЕННЯ.

В Свободі з 17. лютого б. р. появився допис п. Івана Сярчинського в справі орґанізування американських ветеранів з першої світової війни, як і з цеї, що тепер ведеться, бо вже і з неї маємо ветеранів. Було сказано, що наші хлопці проливали свою кров, як і проливають її тепер, в першу чергу за нашу Батьківщину-Америку, а далі за те, щоб усім стало лекше й свобідніше жити на землі. Зовсім природно, що боролись вони і борються і за те, щоб визволився теж і український нарід, щоб і Україна стала вільною і незалежною. А що доля України нам усім глибоко на серці, то мусимо памятати, що голос американських ветеранів у цій справі хто знає чи не найважніший, бо такий, якого найскорше повиннів вислухати поважні урядові чинники. Ось і тому ми всі повинніб приложити рук до того, щоб ця орґанізація ожила і поширилась. Кажу „ожила", бо ця орґанізація повстала ще по першій світовій війні в Джерзі Ситі, а її орґанізатором і оснувателем був ветеран Микола Левицький, що вложив в ту орґанізацію багато труду й власного гроша, закладаючи її в поблизьких місцевостях. Підписаний помагав вести цю орґанізаційну працю. Задалеко завелоб нас, колиб пригадувати ті великі перешкоди, що були ставлені цій так потрібній орґанізації. Початок був добрий. Оновник написав навіть штуку „Найліпше в Дядька Сема", яку грали в Джерзі Сити. Та проте орґанізація заснітилась, бо таки свої не розуміли її значіння. Вдержався тільки відділ ветеранів в Філядельфії й він тепер відзиваеться своїм покликом, щоб цю орґанізацію відновити. В першій світовій війні нас було мало, але тепер будемо мати не тисячі, а десятки тисяч, а то й більше наших ветеранів. Ось і тому таке тепер важне, щоб у кожній місцевости повставали орґанізації американських ветеранів українського походження. Так виглядає, що важко буде добитись українському народови кращої долі й державної незалежности. Ідуть далі атаки на тих, що хотілиб допомогти українському народови цілковито визволитись. Отже треба той нарід, з якого походимо, добре боронити. А американські ветерани моглиб найкраще обороняти, якби були зорґанізовані й творили силу. Тоді вони дуже помоглиб і Українському Конґресовому Комітетови в його роботі. Тому кличу: Американські ветерани українського походження до праці! А загал прошу помогти їм себе зорґанізувати.

Михайло Л. Курчак,
Кемден, Н. Дж.

НОВА УКРАЇНСЬКА КНИЖКА АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ.

З ранньою поштою прийшла нова книжка: повість Івана Франка „Захар Беркут", але в перекладі на анґлійську мову Теодозії Борецької, нашої молодої журналістки. Перший вигляд книжки робить гарне враження своїм делікатним синім полотном та золотими буквами на ній, якими видруковано заголовок книжки. У середині папір тонкий і білий та гарне читке письмо.

Одним словом можна сказати, що з мистецької сторони книжка є надзвичайно гарна. Можна поґратулювати панні Т. Борецькій за такий чудовий здобуток для нас. Дивлюся на книжку та дивуюся, що вона появилась у такийй военни час, що годі дещо купити до домашнього вжитку, брак робітника, паперу, а тим більше тяжко дістати золотого листя на друк взагалі. Ми, американські українці дістаемо отсе чудову книжку, якої перекладчицею є жінка. Почуваюся гордим, що це є ділом української жінки. Тепер, коли маємо вже книжку видану, покажім, що ми цінимо наших працівників і закупім всі книжки до одної, так щоби треба було зараз другий наклад друкувати. Книжка є тим цінна, що окрім повісти є на кінці переповіджена коротка історія України. Хто з чужинців перечитає її, то буде знати і про українців. Цю книжку повинні родичі вислати своїм синам до армії, бо вони будуть горді з книжки та дадуть її читати U. S. O. Дальше ми повинні дати по кілька тих книжок до місцевих бібліотек, щоби вже раз і українські переклади тутешні люди читали. Ця книжка, як на цю пору, то є дуже дешева, бо коштує всього $2.65. Не знаю, як видавець може на тім вийти, продаючи таку книжку за ту ціну вже з пересилкою. Я сейчас замовив для себе ще кілька тих книжок, щоби дати тутешній бібліотеці. Та купуймо всі цю нововидану книжку „Захар Беркут", в перекладі п. Борецької. Додаймо їй тим охоти і витривалости до дальшої праці. Замовляйте на адресу: T. Boresky, 39б Ferry St., New Haven (13), Conn.

Осип Кочан,
Джоліет, Ілл.

З ФІЛЬМИ

НОВА СОВЄТСЬКА ФІЛЬМА „УКРАЇНА В ОГНІ".

Минулої суботи зачали показувати в Ню Йорку нову фільму, що зветься „Україна в огні". Є там офіційні знимки з наступу Гітлера на Україну, а головно з наступів совєтських військ, коли під їх натиском німці зачали відступ з України. Фільма є „военна", та це, що є в ній типічно „военне", себто гармати, стрілянина та машеруюче військо, є нічим особливим, бо це маємо нагоду бачити на фільмі в далеко більших розмірах сливе не кождого дня. Зате є там щось таке, чого нема багато на сцені, але яке завдає великого болю глядачеви з серцем, в першу чергу тому, що є з України, що є українського роду. Це та траґедія, яку переносить український нарід у звязку з цею війною. Картини знищення України потрясаючі. Тих кілька жінок, що оплакують помордованих, є глоосом міліонів доведених до розпуки українських сердець. А згарища і відживаюче на руїнах і попелі життя — образ тисячів українських сіл і міст. Отже, коли іде про руїну звязану з наїздом Гітлера на Україну, як і про жертви, що є ділом націстів — фільма передає правду. Можна сказати, що навіть замалу правду, бо ті жертви і та руїна завеликі, щоб їх того роду фільма, якої вистава триває яких три четвертині години, могла взагалі виказати. Колиж іде про пропаґандивну сторону фільми, то треба сказати, що як в кожній совєтській фільмі, так і в тій є пропаґанда. І це треба мати на увазі, коли хочеться дати належну оцінку цій фільмі. З цього боку треба глядіти на те, що там говориться, коли кажеться, що доперва Сталін „обєднав і визволив" українські землі. З цього боку треба глядіти і на те, що перед наїздом Гітлера на Україну нарід в Східній Україні, себто під большевиками, почував себе так добре, як ще ніколи, був веселий і усміхнений, а на полях звивались трактори, коли в Західній Україні, себто під Польщею, бідні й нуждою прибиті жінки тягнули борони на полі замісць коней, бо про трактори то вже й не говорити... Ось таке є на фільмі, що, очевидно, образцево виясняє, чому треба Західну Україну „визволити".

Нема там, очевидно, натяку і на терпіння українського народу під большевиками. Та, як сказано, на таке треба бути приготованим. В фільмі нема одначе ніяких натяків на „петлюрівців" та інших „зрадників", як це бувало. І під тим оглядом це якби поступ. Є постійне повторювання, що український нарід бється проти націстів по геройськи та заслуговує на свободу, яку певно дістане, очевидно в тому розумінню, що Україна остане в складі СССР. Та чи український нарід, що ніколи не погоджувався з неволею, як каже Олександер Довженко, директор фільми, дасть згоду на таку свободу і нею вдоволиться, це вже покаже будучина.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРҐАНІЗАЦІЙ

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ.

Збірка на Американський Червоний Хрест.

Згідно з зазивом нашого президента Рузвелта, що призначив місяць березень на збірку жертв на Американський Червоний Хрест, та згідно з горячим зазивом нашого Конґресового Комітету, місцевий комітет А. Ч. Х. в Джерзі Ситі, при церкві св. Петра й Павла поспішив сповнити свій обовязок і цього року, як це зробив і попередного року з поважним успіхом. З української громади в Джерзі Сити є понад 500 хлоців в американській збройній силі, і тому поміч А. Ч. Х. мусить бути обильніша, бо А. Ч. Х. помагає кожному в потребі. Ці хлопці пишуть до своїх та оповідають про роботу А. Ч. Х. на полі бою і в запіллю.

У склад місцевого українського комітету А. Ч. Х. входять підписані і на їх заклик склали на А. Ч. Х. жертви такі орґанізації й установи: Український Жіночий Демократичний Клюб $72; Хор ім. Лисенка, чистий дохід з концерту $66; українська гр.-католицька церква св. Петра й Павла $50; Товариство Военних Батьків і Матерей $25; Тов. Дарахівщина, від. 275 У. Н. С. 18; бр. св. Петра й Павла, від. 3. Провидіння $15; бр. св. Івана Хрестителя, від. 270. У. Н. С. $10; тов. Ґонти, від. 27 У. Р. С. $10; по $5 склали: бр. св. Володимира Вел., від 169. Провидіння; тов. Січ, від. 170. У. Н. С.; тов. Просвіта; бр. св. Петра й Павла, від. 257. У. Н. С.; сестрицтво Пр. Діви Марії з Долини міста; содаліція Пр. Д. Марії; тов. Лесі Українки, від. 171. У. Н. С. З коверток, що їх розібрали приватні одиниці, прийшло $158, разом дійшла цьогорічна збірка $459. Від орґанізацій прийшло , досі $291, а лишає цю збірку ще завершити. Тому ці орґанізації, які ще не вспіли віддати своїх жертв до комітету, звонять це зробити в найближчій будуччині, щоб можна збірку замкнути.

о. Володимир Лотович,
Анастазія Ваґнер,
Марія Трусевич.

БОСТОН, МАСС.

На Американський Червоний Хрест.

В неділю, 26. березня, заходом 44. Відділу С. У. А. Наші молоді членки, а особливо Марійка Прохніцька, Софія Давид, Анна Попович, і Марія Хомин, відіграли представлення на дві дії „Більше засоромився, як налюбився", з котрого весь дохід пішов на А. Ч. Х. Так само була додана одна дія „Землетрус". Всі аматори дуже гарно написались, за що їм щира подяка. Наш відділ буде обходити 10-літний ювилей на 7. травня, до чого всі щиро приготовляються, щоб той день був як найгарніший. Про це буде оголошення в часописі. По інформації писати до секретарки відділу: 18 Leverett Street, Boston, Mass.

Юстина Смарш, секр.

Що писала "Свобода" тому 30 років?

2. квітня 1914.

ДЕМОНСТРАЦІЇ В КИЄВІ З НАГОДИ ЮВИЛЕЮ ШЕВЧЕНКА.

День Шевченкового ювилею 10. березня був дуже гарний. Ще зранку в Софійський собор (катедральну церкву) почали збиратися люди, а в 10. годині церква була переповнена. Після богослуження вивішено на дверях напис: „Панахиди по Шевченку не будуть служити". Таксамо відмовлено панахиду і в Володимирському соборі. — Коло полудня почали по вулицях збиратися товпи народу. Найбільше появилося студентів та студенток. Від Володимирського собору рушила товпа народу походом по місті. По дорозі співали „Вічную Память" і українські національні гимни. Крім цього чути було вигуки проти російського абсолютизму. Товпа козаків почала розганяти нарід. Найбільше замішання вибухло на вулицях Прорізній, Фундуклііївській і ін. Потім демонстрації перенеслися на Хрещатик. Змобілізовано військо, арештувано першого дня 76 людей. — Другого дня повторилися демонстрації ще з більшою силою, але чорносотенці виступили вже із своїми силами. Прийшло до загальних сутичок серед співу українських пісень. Чорносотенців прогнали українські демонстранти. Поліція перевела дальші арешти. Демонстрації перенеслися до шкільних будинків, в університеті розкинено українські летючки. Пішов заклик між робітниками до загального страйку. Школи перервали науку, бо кільканацять тисяч студентів і студенток вийшли на страйк.

ШЕВЧЕНКІВ ЮВИЛЕЙ У ЛЬВОВІ.

В неділю перед ювилеєм відбулося по львівських читальнях 13 святочних викладів, а коло 150 викладів відбулося у підльвівських селах. У понеділок рано Львів прибрав святочний вигляд, появилися українські прапори на будинках і наліпки з портретом Шенченка у вікнах домів. У святочнім концерті в Спортовій Палаті взяло участь коло 10,000 учасників. Промову виголосив посол д-р Евген Олесницький, деклямував власний вірш проф. Богдан Лепкий з Кракова, низку сольових пісень відспівав Олексанндер Мишуга з Києва, защо львівські товариства вручили йому, серед овацій публики, артистично виконану грамоту в ґуцульській різьбі. Співали злучені хори „Бояна" під управою д-ра Людкевича й д-ра Волошина й хор Бандурист під управою Артимовича. У вівторок відбулася в науковім Товаристві ім. Шевченка святочна академія, в якій головний реферат виголосив проф. д-р Смаль-Стоцький, а промову д-р Томашівський.

НОРВЕЖЦІ ВТІКАЮТЬ ДО ШВЕЦІЇ.

(ОНА). — Департамент суспільної опіки оприлюднив заяву, що шведський уряд і запомогові орґанізації опікуються десятками тисяч норвезьких военних біженців. Шведське правительство уважає своїм обовязком помагати братньому народови в горю і старається, щоби норвежці, яким вдасться перейти границю, найшли в Швеції братнє відношення. В звіті говориться, що норвежці прибувають на шведську землю майже кожного дня, бо німецька влада чимраз гірше їх переслідує, виморює, замикає в концентраційні табори і нищить їх фізично. Біженці оповідають, що військова команда постійно арештує бувших норвезьких вояків і силою вивозить їх на совєтський фронт. Минулого тижня німці вивезли з Норвеґії чотирнадцять тисяч робітників, яким сказали, що беруть їх до Німеччини на працю, але як вже всі були на кораблі, то завідуючий транспортом сказав, що робітників повезуть до Польщі будувати укріплення над Вислою.

Біженці в Норвеґії оповідають, що німецька влада зарядила строге пайкування харчів і приказала норвезьким хліборобам не продавати ні збіжжа, ні інших продуктів, бо все те забере уряд. Хто відважиться дещо продати і не повідомить про це місцевий уряд, то коли такого чоловіка прилапають, він пропав. Його в першу чергу судять за спротив владі і карають, як не смертю, то депортуванням до Німеччини. Те саме і з норвезькими риболовцями. Їм тепер не можна продавати рибу, бо все забирають німці за півдармо. Кождий риболовець має негайно повідомляти владу, скільки риби він наловив, і коли німець є в доброму гуморі, то позволить риболовцеві взяти додому кілька риб, а як ні, то зважить запас, запише в книжку, а риболовця нажене додому з голими руками.

Німецька окупаційна влада тепер постійно взиває норвезьких хліборобів засівати якнайбільше поля, садити картоплі і управляти буряки, бо говорить радіопромовець, як хлібороби будуть легковажити напімнення уряду так, як робили минулого року, то в Норвеґії буде голод.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

П. Д., Філядельфія, Па. — Буде вжите під Великдень. Дякуємо.

А. Д., Шамокін, Па. — Ніхто не подав про смерть Пок. О. Шаршоня. Перше і одиноке повідомлення, що до нас дійшло доперва минулої пятниці, це те, що прийшло від Вас.

З ДРУГОГО КОНҐРЕСУ АМЕРИКАНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ

(В ДНЯХ 22. і 23. СІЧНЯ 1944, В МІСТІ ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.).

Реферат проф. Миколи Чубатого: Самостійна Українська Держава історичною конечністю для замирення Европи.

(11)

Роля Західної України в будові Самостійної України.

Ніде правди діти, що назагал куди більшу державницьку зрілість виявила у ті часи, і в масі й в проводі, Західна Україна. Не зважаючи на війну з Польщею західні українці й на східній Україні давали поважну працю в організації державного апарату, армії, в культурних установах. Беручи під увагу повоєнний хаос, Західна Україна була ще найкраще зорганізованою державною одиницею в тій частині Европи, напевно не гірше ніж тодішна відроджена Польща. Розбиття та слабість Росії в перших роках революції було таке величезне, що неувязнені польською війною сили Західної України були тоді в стані вирішити судьбу цілої України в користь державної самостійности українського народу.

Польсько-українська війна та її наслідки для обох народів.

Нажаль ці західно-українські сили були увязнені важкою війною з Польщею в обороні землі короля Данила, в обороні права українського народу бути господарем на цій прадідній українській землі. польська столітна неволя не змінила ментальности більшости поляків панувати теж як за давних шляхецьких часів також над українськими землями. Вони пішли походом на Західну Україну під кличем оборони „Польського Львова", міста основаного біля 1250 українським королем Данилом, спольщеного острова серед українського моря продовж віків неволі українського господаря. Були між ними й такі, що мріяли дійти навіть до Дніпра. Українсько - польська трагедія з кінця 18-го століття найшла своє продовження 1918 року так, немов ті два народи переспали 150 літ тай нічого не навчилися за той час неволі.

„Тут показався дивний парадокс в польсько-українських відносинах. Найбільше непримимими ворогами українського народу показалися не польські дідичі, а демократи, людовці та соціялісти. Соціяліст Гавзнер на чолі польських робітників залізничників у Львові перший кинув клич війни проти українського народу. Завойовницьку ідеольоґію поляків на Західній Укарїні вже по упадку української держави найбільше ясно здефінював лідер польських хлопів людовець Вітос: „Так далеко на схід — говорив він — буде Польща, як далеко заоре її плуг польського кольоніста". Це треба знати українським землякам в Америці, бо тут ще нині й свої люди ширять баламуцтво, що польський хлоп та робітник погодяться найлекше з українським народом.

Ніхто так брутально не наступав на землю належну українському хлопови та зрошену панцизняним потом його батьків, дідів та прадідів, як саме польський хлоп-кольоніст. Ніхто так брутально не наступав на кусок хліба українського робітника, як його товариш польський робітник. Але рівноачсно з тим наступом поглиблювався той нещасний рів поміж двома народами — польсьим та українським, який в життевім інтересі обох народів треба було засипати з огляду на спільну небезпеку з боку Росії, тоді ще слабої а нині вже відродженої та сильної.

З польсько-української війни скористала Росія.

Польсько - українська війна не дала змоги українцям кинути свої карні сили на Східну Україну та оборонити українську державу перед наступом нового російського імперіялізму укритого за димною заслоною комуністичного чаду. **Через цю війну головно впала українська держава над Дніпром. Знищивши західно-українську армію Польща помогла Ленінови та Сталінови відбудувати сильну Росію.** А які нині наслідки того польського наїзду на Західну Україну? Нині Польща так як стратила Західну Україну тай замість мирного, демократичного українського сусіда дістає заборчу Росію, що при помочи Квіслінґів польського народу в Европі та тут в Америці підготовляє переминити й саму Польщу в провінцію російської імперії, під приманчивою назвою „Польскей Соціялістичней Републікі Радзяньскей".

Справа українсько-польського порозуміння.

Показується, що історія мало вчить народи, не навчила вона нічого поляків, не скажу, щоб багато навчила й моїх земляків. Нині вирішується бути чи не бути тим двом народам. Ми тут зїхалися, щоб також боронити наших братів за морем. тому хочу перед тим високим конгресом порушити теж дразливу справу польсько - українського порозуміння. Ця справа на терені українського громадського життя в Америці дразлива з двох причин: через непримиримість та імперіялізм поляків та через політичну невиробленість багатьох зпоміж американських українців, що до політичного життя не підходять арґументами розуму, але почування.

Поляки живуть ще й нині мріями про панування над українськими землями, українці натомісць, замісць думати над тим, як зробити, щоб не було на майбутнє чужого панування над землями наших братів в Европі взагалі, думають про минуле — про болючі справи — про пацифікацію, про кольонізацію та про інші способи польського панування продовж останних двацять літ, які нам, европейським українцям, більше й то зблизька відомі, як комунебудь іншому з тут присутних американських земляків.

Польські фантастичні мрії про панування над Україною та українську невиробленість жити минулими болями використовують зручно червоні москалі та їх помічники українського роду. Польського чортика малюють вони яскравими красками, щоб за ними сховати російського чорта, що вхопив український нарід вже добре за горло.

Життевий інтерес українського народу та інтерес польського народу нині вимагають найти шляхи порозуміння, щоб стати сильним фронтом проти наступу Росії. Залежить це в першу чергу від поляків.

Порозуміння одначе поміж поляками та українцями е можливе тільки тоді, коли поляки стануть раз на цій справедливій засаді: на українській землі господарем мусить бути український нарід, на польській землі польський нарід. Меншини обох народів по обох сторонах державної межі мусять мати людське життя. Ніяка автономія під Польщею українського народу нині вже не вдоволить.

Це мусять знати українсько-американські земляки, що приїхали тут в Америку зпід Австрії та думають ще й австрійськими категоріями автономії Східної Галичини. За останних двацять літ життя під Польщей та боротьби за істнування українець вже випростував свій національний хребет і має національну гідність. **Як господар своеї землі він не боїться поговорити зі своїм сусідом, з яким воював, про сусідські справи, але для західного українця це вже немов релігійна засада, що її нам сімсот літ тому у серце вложив український монарх Василько Теребовельський: Не дамо нашої отчини в руки іноземців".** Український нарід в Европі почувається вже живим і цілим орґанізмом і не дасть собі відтяти ні руки ні ноги, бо кожний член його болить рівно болючо і Східна Україна, й Західна, й Буковинська Україна і Карпатська Україна. Український нарід від нікого ні куска землі чужої не хоче, але теж нікому нічого свого до дарування не має; тому поговорити з кожним своїм сусідом про приязне сусідське життя кожної хвилини е готов, навіть коли той сусід недавно кривду йому чинив. Не йде бо тепер про безцільне розважування минулих болів, тільки про життя майбутніх поколінь.

Така тепер е духовість західного українця. її неодні американські земляки з давною австрійською ментальністю не в силі зрозуміти, але її зрозумієте, земляки, коли вдумаетеся в це, що й мала Карпатська Україна проголосила свою незалежність, а не автономію при кімнебудь і боронити цего сващеного права зліталися українські вірли усіх українських земель галичани і придніпрянці. Оце ця нова духовість нових українців.

Справа Східної України.

Безперечно, що нас українських людей найбільше таки мусить журити справа Східної України. Чому? Тому, що від її судьби таки залежить майбутнє української нації. Цеж материк нашої землі. Нас нерідко непокоїть думка, чи там ще щось остало з українського духа по таким червонім спустошенні. Большевицько-російська агітація цей наш, й так неясний образ, ще більше затемнює. Як гриби по дощі появляються там тепер в часі цеї війни все нові та нові нікому невідомі українці, про відомих українських діячів ні читати ні слихати. А приїдуть ці невідомі нікому українці до Америки; ми бачимо, що це щось не тее: раз українець, раз Рошен. Тут якесь баламуцтво. Безперечно, що баламуцтво!

Таких українців, яких їх Господь хотів мати на образ і подобіе Боже, з людською честю, большевицька пропаганда вам не покаже, але вони е. Я вірю в невмірущість українського духа, що як марево пуджає російських імперіялістів та сон їм з повік зганяе у журбі за імперію Петра Великого. Хто був в Европі 1914 року, той видів як під сірою шинелею царського салдата скривалися правдиві патріоти, що тільки тому відкривали серце, в кім пізнали українського брата. В році 1914, коли царські полчища сунули на Західну Україну ніби на зверх українців не було, а три роки пізніше український волинський полк перший підняв у царській столиці Петербурзі прапор революції проти царату.

І нині не є тими близькими нашому серцю українцями ні Корнійчук, ні Богомолець, ні Павличенко, але їх е міліони під одностроем советського жовніра; це ті яких батьків чи братів червоні перевели там, „ідіже ність болізни ні печали". Таж живі ще нині свідки боротьби за волю України 1917—1924. Видно е ще ті українці, коли ще 1937 року Сталін на комуністичній конференції ствердив, що українці ще є найбільше грізним внутрішним ворогом советської Росії.

Нині Україна є російською провінцією адміністрована ґубернаторами москвичами, що називаються тепер секретарями комуністичної партії. Назва Українська Радянська Република це пуста фраза без ніякого значіння, а всі її комісарі все будуть говорити устами Москви так довго, доки українські маси Східної України не дістануть права свобідно, демократичним способом настановляти собі владу.

(Кінець буде).

НІМЕЦЬКІ КОЛЬОНІСТИ НА МАДЯРЩИНІ.

(ОНА). — З Болгарії повідомляють, що на Мадярщину вже прибуло з Галичини і Буковини около тридцять тисяч німецьких кольоністів. Їх перевезли через Карпати і викинули одних в Мукачеві, а других в Ужгороді, звідки мають виїхати до інших міст, де для них побудовано тимчасові табори. Кажуть, що кольоністи, а головно досвідчені німецькі рільники, будуть цього року завідувати мадярськими господарствами і старатися випродукувати якнайбільше поживи.

ПІДПИРАЙТЕ БИЗНЕСМЕНІВ, ЩО ОГОЛОШУЮТЬСЯ В „СВОБОДІ", А ТИМСАМИМ ПІДІПРЕТЕ „СВОБОДУ".

СЕБЕГУБНА АТАКА.—На острові Лос Неґрос, одному з Адміральських островів, японці доконали себегубної атаки, аби відбити територію від американців, заняту підчас інвазії острова. Їх скосили машиновими крісами як збіжжя. Ось їх тіла лежать у болоті.

ҐУМА ВРІҐЛІ БЕЗ ВРІҐЛІЯ.

ШІКАҐО. — Филип Вріґлі, президент фабрики ґумових виробів до жування „човинґ ґом", зрезиґнував із становища предсідника підприемства „Вилйем Вріґлі, Інк.", заявляючи, що він не годиться на теперішний напрям підприемства. Предсідником підприемства на місце Вріґлія вибраний Джеймс С. Какс, дотеперішний віцепрезидент.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. — Повідомляемо членів Тов. Любов, від. 45. що місячні збори відбудуться в неділю, 9. квітня, в домі Тов. Горожан, в годині 2. пополудні. Просимо членів точно зійтися на збори і заплатити свої вкладки, бо за нікого не вплачується вкладок до гол. каси. Саля в день зборів отворена вже від полудня і буде можна полагоджувати свої справи. — М. Дубас, предс.; А. Гарасим, кас.; Т. Малик, секр.

ЛАНКЕСТЕР, Н. Й. — Бр. св. Василія Вел., від. 87, повідомляє членів, що квартальні збори відбудуться 9. квітня, в гали парохіяльній. Просимо всіх прийти на збори, бо уряд дасть звіт за чверть року і будуть інші справи до полагодження. — За уряд: К. Купер, предс.; І. Окаль, кас.; Н. Трояновський, секр.

МОНЕСЕН, ПА. — Повідомляемо, що місячні збори Бр. св. Ап. Петра і Павла, від. 338, відбудуться в неділю, 9. квітня ,в 2. год. попол., в укр. гали, на 2-ій вул., 213 Скунмекер Евеню. Просимо всіх членів прийти і вирівнати свої вкладки. — За уряд: І. Фаль, предс.; П. Янковський, кас.; М. Куць, секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. — Місячні збори Тов. Зап. Січ, від. 75, відбудуться в неділю, 9. квітня, в У. Н. Домі при Мартін ул., точно в год. 1. попол. Просимо членів прийти на збори, бо маємо важні справи до вирішення. — За уряд: М. Присташ, секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. — Тов. У. Н. Союзу, від. 292, подає до відома всім членам, що місячні збори відбудуться в неділю, 9. квітня, в годині 12:30 пополудні, в гали У. Н. Дому, 4655 Мартін ул. На ці збори обовязково кожний член має прийти. Пригадуємо тим членам, що затягають з вкладками, щоби зрозуміли, і вирівнали свої вкладки. Багато членів ще не зложили коляди, а це нікого не мине. Просимо памятати за Военний Фонд. Котрі члени ще не купили военного бонду, можуть купити на зборах з рамени Конгресового Комітету. Нам бракує у відділі 50 членів, а ми мусимо їх якось дістати. Уряд сам без вашої помочі нічого не вдіє, тому будьмо всі активними, а спеціяльно тепер, коли святкуемо золотий ювилей Батька-Союзу. — І. Форись, предс.; П. Кізек, секр.; І. Андрусевич, кас.;

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

ТАРЗАН, ч. 947. По командорськи.

Як німець приложив рушницю й старався піймати на ціль посуваючогося Тарзана.

Слим найшовся позад нього.

Слим не мав зброї. Чи мав він наразитися проти такого ворога? Невдача означала смерть

Та він навчився один „трик" від командосів, і його хотів тепер ужити.